

K OTÁZKAM IDEOLOGICKEJ PRÁCE PO XXII. SJAZDE KSSS

FRANTIŠEK VARTÍK

Obdobie od skončenia XXII. sjazdu KSSS podáva nespočetné dôkazy o tom, že nijaký medzinárodný dokument nerozhýbal v posledných rokoch natoľko svetovú verejnú mienku ako materiály tohto sjazdu a najmä nový program KSSS. Dnes, po určitom časovom odstupe, po opätovnom dôkladnom a hlbokom zhodnotení a zvážení jeho významu a dosahu, stále plnšie možno chápať skutočnosť, že XXII. sjazd KSSS sa stal historickým vývinovým medzníkom nielen pre Sovietsky sväz, ale v celosvetovom meradle. Poznamenáva celé súčasné aj budúce dejiny ľudstva. Jeho dosah sa prejavuje stále konkrétnejšie a výraznejšie.

Marxisticko-leninské učenie prešlo a v priebehu svojej existencie neustále prechádza vzostupnou vývinovou cestou, pričom vývin a obohacovanie sa marxistickej teórie úzko súvisí so zákonitým vývinom spoločnosti. Všetky základné a významné uzávery marxizmu-leninizmu — ich vznik a teoretické formulovanie — boli podmienené veľkosťou spoločenských úloh, pred ktorými v jednotlivých obdobiach stálo revolučné hnutie. Na ich pochopenie a riešenie vypracúvali sa v marxizme hlboko vedecky a triedne podložené uzávery.

XXII. sjazd KSSS ako historický medzník nástupu do etapy rozvinutej výstavby komunizmu obohatil marxisticko-leninské učenie a priniesol celý rad nových uzáverov, ktoré sa dotýkajú ďalšieho vývinu sovietskej spoločnosti a vývinu vo svete vôbec. Sú to uzávery, ktoré dávajú odpoveď na otázky vyplývajúce z nových črt súčasnej epochy, odpoveď na otázky praktického budovania komunizmu, na problémy socialistického a oslobodzovacieho revolučného vývinu vo svete.

Dôkazom toho, v akej miere sa stávajú uzávery a uznesenia XXII. sjazdu KSSS skutočnosťou, ako hlboko zasahujú do života, sú dokumenty, ktoré boli uverejnené od jeho skončenia. Konkrétne opatrenia a riešenia otázok na úseku hospodárskeho, politického a ideologického života Sovietskeho sväzu sú prejavom dôsledného plnenia úloh vytýčených XXII. sjazdom KSSS, sú prejavom tvorivého leninského prístupu k riešeniu zložitých problémov spoločenského života.

Revolučná cesta SSSR bola základom pre odhalenie všeobecne platných základných zákonitostí prechodu od kapitalizmu k socializmu. Dnes, na základe hlbokej analýzy vytýčil XXII. sjazd KSSS úlohy pre vybudovanie materiálo-

technickej základne komunizmu. K tejto úlohe bolo možno pristúpiť iba po vytvorení všetkých spoločenských, ekonomických a politických podmienok, po dôkladnom teoretickom osvetlení a rozbere úloh, ako aj ciest ich realizovania.

XXII. sjazd KSSS riešil tieto otázky. Veľkosť úloh, ktoré vytýčil, je úmerne zvýraznená v jeho teoretickom prínose do marxisticko-leninského učenia.

Nový program KSSS nie je iba teoretickým rozvinutím marxizmu-leninizmu a osvetlením cesty vývinu a premien v najbližších 20 rokoch v Sovietskom sväze, ale pri čiastkových špecifických črtách podstatná časť zásad vyjadrených v novom programe má všeobecnú platnosť a je teda zároveň programom pre všetky krajiny, ktoré už postupujú, alebo v budúcnosti pôjdu po ceste socialistického vývinu. V takomto zmysle pochopili a prijali nový program KSSS marxisticko-leninské strany na celom svete.

XXII. sjazd KSSS priniesol nové tvorivé hľadiská aj na otázky vývinu socialistickej revolúcie a oslobodzovacieho, revolučného hnutia v súčasných podmienkach vo svete. V novom programe KSSS nachádzame hlbokú analýzu ideologickej situácie vo svete a úlohy, ktoré z toho vyplývajú. „V dnešnom svete sa odohráva neľútostný boj dvoch ideológií, komunistickej a buržoáznej. Tento boj je odrazom historického prechodu od kapitalizmu k socializmu v duchovnom živote ľudstva.“ (XXII. sjazd KSSS, Nová mysl, 1961, s. 471). Boj komunistickej a buržoáznej ideológie odzrkadľuje základné protirečenie vo svete, protirečenie medzi kapitalizmom a socializmom, odzrkadľuje základné vnútorné protirečenie kapitalistickej spoločnosti, protirečenie medzi buržoáziou a proletariátom, ktoré je už vo veľkej časti sveta riešené v prospech pracujúcich, v prospech socializmu.

Buržoázia dnes už nie je schopná prinášať idey, ktoré by mohli získať ľudové masy. Jej ideológia je v hlbkej kríze. Je to zákonitý dôsledok historického vývinu a miesta, ktoré v ňom v súčasnej etape má buržoázia. Je to dôsledok vzťahov medzi triednymi záujmami vykorisťovateľov a ideológiou, ktorá ich vyjadruje — na jednej strane — a objektívnou historickou zákonitosťou na strane druhej.

„Hlavným ideovopolitickým nástrojom imperializmu je antikomunizmus, ktorého hlavným obsahom je ohováranie socialistického zriadenia, prekrúcanie politiky a cieľov komunistických strán a marxisticko-leninského učenia. Pod falošnými heslami antikomunizmu imperialistická reakcia prenasleduje a štvie všetko pokrokové a revolučné...“ (XXII. sjazd KSSS, Nová mysl, 1961, s. 471). V politickom a ideologickom arzenáli imperializmu nadobúda stále väčší význam klerikalizmus.

Krajiny svetovej socialistickej sústavy nie sú izolované a oddelené „čínskym múrom“ od ideologických vplyvov imperializmu. Imperialisti využívajú prežitky vo vedomí časti príslušníkov socialistickej spoločnosti a prostredníctvom nich sa pokúšajú o infiltráciu svojich teórií.

Druhy a formy buržoáznej ideológie sú rozmanité. Ich podstata je však rovnaká — je to obhajoba prežívajúceho sa kapitalistického zriadenia. Politické a ekonomické teórie súčasnej buržoázie, jej filozofia, sociológia, umenie atď. sú preniknuté ideami zdôvodňujúcimi panstvo monopolov, vykorisťovanie, rasizmus, kolonializmus, vojny — ideami očierňujúcimi socializmus, revolúcie atď.

Marxizmus-leninizmus — ako na to poukazuje nový program KSSS — dobýva

stále nové a nové víťazstvá. Je to ideológia novej spoločnosti, ktorá prichádza vystriedať kapitalizmus a ktorá ho už vo veľkej časti sveta vystriedala.

Ideologická práca, boj proti buržoáznej ideológii, boj za výchovu nového človeka dostáva sa na základe prínosu XXII. sjazdu na novú, vyššiu úroveň. Samozrejme nie automaticky, sama od seba. Pracovníci ideologického frontu musia si predovšetkým sami hlboko a tvorivo osvojiť a pochopiť zmysel nových skutočností obsiahnutých v dokumentoch XXII. sjazdu KSSS tak, aby celá ideologická práca bola preniknutá duchom tvorivého, leninského prístupu k riešeniu a rozpracovaniu jednotlivých problémov.

Závažným nedostatkom, ktorý sa ešte prejavuje v našej teoretickej a ideologickej práci, je nárazovité a kampaňovité riešenie otázok. Niet nič vzdialenejšieho samotnému zmyslu a prínosu XXII. sjazdu KSSS ako takýto pohľad.

Pracovníci ideologického frontu nemôžu svoju daň XXII. sjazdu splatiť príležitostnými úvahami, ani na rýchlo upravenými uzávermi o jeho „význame“ a „prínose“.

Otázky riešené v dokumentoch XXII. sjazdu týkajú sa celých budúcich desaťročí vývinu vo svete, a to sa musí plne odraziť aj v zameraní a vytýčení úloh teoretickej a ideologickej práce. Nový program KSSS, tento Komunistický manifest súčasnej epochy je teoretickým základom a východiskom pre nevidané premeny a rozvoj spoločnosti, zároveň však aj pre ďalší rozvoj marxisticko-leninského učenia. Podieľať sa na plnení tejto úlohy je veľkou a čestnou úlohou pracovníkov celého teoreticko-ideologického frontu. Význam a aktuálnosť uzáverov a prínosov XXII. sjazdu KSSS bude rásť zo dňa na deň. V dokumentoch sjazdu vystupujú dve základné stránky. Po prvé, je to skutočnosť, že sa konkrétne kladú úlohy výstavby komunistickej spoločnosti — to je samo osebe epochálny historický fakt, ktorý potvrdzuje vedeckosť a pravdivosť marxistického učenia, v ktorom sa pred viac ako 100 rokmi predvídal tento stupeň vývinu spoločnosti. Druhou stránkou, úzko spätou s prvou, je tvorivý leninský spôsob, akým sa pristupovalo k nastolovaniu a riešeniu jednotlivých problémov.

A tak pri otázke, čím je XXII. sjazd KSSS pre nás, pre našu spoločnosť, ktorá sa nachádza v etape rozvinutej výstavby socializmu, čím je pre našu ideologickú prácu a pre pracovníkov na tomto úseku — vynára sa celý komplex súvislostí, úloh, celý rad podnetov a uzáverov dotýkajúcich sa bezprostredne našej súčasnosti a blízkej budúcnosti. Riešenie úloh rozvinutej socialistickej spoločnosti v ČSSR je obdobím zhromažďovania síl a predpokladov pre prechod k rozvinutej komunistickej výstavbe. *Naše súčasné úlohy a problémy je teda potrebné vidieť, chápať a riešiť z hľadiska perspektívnych úloh, ktoré sú už v SSSR prítomnosťou.*

Tvoríme pevnú súčasť svetovej socialistickej sústavy a tak úlohy a charakter našej ideologickej práce sú dané touto skutočnosťou, sú dané dvoma úzko súvisiacimi a vzájomne spätými faktami:

1. stupňom nášho vývinu, t. j. budovaním rozvinutej socialistickej spoločnosti, z čoho zákonite vyplývajú úlohy, problémy a otázky určitého druhu v oblasti ekonomickej, politickej a ideologickej;

2. našou príslušnosťou k svetovej socialistickej sústave, z čoho vyplývajú zasa úlohy a problémy, ktoré sú spoločné celej svetovej socialistickej sústave v jej boji

proti ideológii imperializmu, antikomunizmu, v boji proti revizionizmu a dogmatizmu.

Mierové spolužitie socialistických a kapitalistických štátov — ako sa hovorí v Programe KSSS — je objektívna nutnosť vývoja ľudskej spoločnosti. Avšak mierové spolužitie socializmu a kapitalizmu nemožno v nijakom prípade chápať ako zmierenie buržoáznej a socialistickej ideológie. V oblasti ideologickej je nevyhnutný nezmieriteľný triedny boj vo vnútornom aj medzinárodnom meradle. Tak ako sa nemožno zmieriť s prežitkami vo vedomí príslušníkov socialistickej spoločnosti, ktoré sa stávajú brzdou a prekážkou v ich zapájaní sa do socialistickej výstavby, tým viac sa nemožno zmierovať s antikomunistickými, reformistickými a dogmatickými náhľadmi, ktoré sú ideovým výrazom snáh imperializmu o znovunastolenie kapitalizmu v socialistických krajinách. Nakoľko je tento boj aktuálny, svedčí stav, ktorý sa na ideologickom fronte vytvoril po XX. sjazde KSSS, po ktorom sa imperialistickí ideológovia, revizionisti, dogmatici a všetky protisocialistické sily vo zvýšenej miere usilujú využiť obnovovanie leninských noriem a kritiku kultu osobnosti k útokom zľava i sprava na základy marxizmu-leninizmu.

Objavili sa teórie o „národnom komunizme“, o „ľudovom kapitalizme“ a druhej priemyselnej revolúcie. Novými farbami sa vykresľujú staré teórie evolučného vývinu kapitalizmu v socializmus. Myšlienky o pokojnom prechode k socializmu snažia sa dogmatici opísať ako zrieknutie sa socialistickej revolúcie a diktatúry proletariátu. Mierové spolužitie opisujú ako vzdanie sa zásad triedneho boja a zavrhnutie protirečenia medzi socializmom a kapitalizmom.

Z charakteru súčasnej epochy, ako aj z vnútornej situácie v socialistických krajinách jednoznačne vyplýva uzáver o tom, že našu ideologickú prácu máme realizovať ofenzívne.

Správnosť uzáveru marxizmu o nevyhnutnosti vystriedania kapitalizmu socializmom potvrdzujú dnes konkrétne fakty. Socializmus sa stal skutočnosťou. Rozhodujúcou silou v súčasnej epoche je medzinárodná robotnícka trieda a jej hlavné dielo — svetová socialistická sústava. Je potrebné vychádzať z tejto skutočnosti, plne ju využiť v ideologickej práci, vo výchove, v boji proti nepriateľským teóriám. Dôležité je vidieť úzku spätosť medzi ideologickou prácou a vývinom socialistickej spoločnosti. Bez zvýšenia úrovne ideologickej práce, bez sústavného zvyšovania ideovej úrovne pracujúcich nie je možné úspešne zvládnuť náročné úlohy výstavby, nie je možný ďalší postup. V Programe KSSS sa o tejto otázke hovorí: „Za socializmu a za výstavby komunistickej spoločnosti, keď živelný hospodársky rozvoj ustúpil uvedomelej organizácii výroby a celého verejného života, keď sa teória každodenne stáva praxou, nadobúda prvoradá význam utváranie vedecského svetového názoru všetkých pracovníkov sovietskej spoločnosti.“ (Nová mysl, 1961, s. 492). Škodlivosť starých foriem a metód ideologickej práce z obdobia kultu osobnosti osobitne výrazne vystupuje na povrch v spojitosti s úlohami, ktoré má ideologický front po XXII. sjazde KSSS. XX. a XXII. sjazd KSSS odhalili základy a podstatu škodlivosti kultu osobnosti. Postupne stále hlbšie a konkrétnejšie chápajú aj pracovníci ideologického frontu jeho skutočnú podstatu a škodlivosť tak v prakticko-politickej, ako aj v teoretickej a ideologickej práci.

Nemožno však pokladať za definitívne doriešený problém boja proti kultu osobnosti a jeho prejavom v ideologickej práci tým, že sa odhalili jeho nositelia a jeho všeobecná, základná protirečivosť s marxisticko-leninským učením. To je dôležitá a významná časť úlohy, no pre jej splnenie je nevyhnutne potrebné ísť ďalej. Potrebné a dôležité je kriticky a otvorene odhaľovať a odstraňovať všetko to, čo ešte z obdobia kultu osobnosti ostalo v metódach ideologickej a teoretickej práce, čo brzdí skutočne leninský, tvorivý spôsob práce. Boj proti pozostatkom kultu osobnosti má byť konkrétny na všetkých úsekoch práce. Tak ako je v záujme historickej pravdy nevyhnutné a potrebné nebojácne odhaľovanie nositeľov a predstaviteľov kultu osobnosti, tak je nevyhnutné v záujme ďalšieho nerušeného vývinu a napredovania všetkej vedeckej, teoretickej a ideologickej práce konkrétne odhalenie a odstránenie všetkého, čo ostalo z foriem a metód práce z obdobia kultu osobnosti, odhalenie a odstránenie všetkých pozostatkov a prejavov toho, čo podväzovalo tvorivý prístup ku skutočnosti a spôsobovalo odtrhnutosť teórie od života.

Marxisticko-leninskej teórii v základe protirečí také „rozdvíjanie“, ktoré sa obmedzovalo na dogmatické aplikovanie téz a mechanické, povrchné dokladanie vytrhnutých príkladov potvrdzujúcich určité „výroky“ a „uzávery“.

Je potrebné skutočne sebakritické „zahľadenie sa“ na vlastnú prácu. Kult osobnosti nebol iba „hore“, bol i „dolu“ v našej práci. V mnohom sme pokladali za dostačujúce pre vyrovnanie sa s ním odsúdiť to, čo bolo mimo nás. Menej sme zatiaľ hovorili o tom, ako sa kult osobnosti prejavoval v našej práci, v čom my — pracovníci ideologického frontu — vidíme prejavy a pozostatky kultu osobnosti vo vlastnej práci, a ako budeme ďalej novým, skutočne leninským spôsobom pristupovať k riešeniu a rozpracovaniu teoretických problémov pri rozvíjaní ideologickej práce.

Je jedná základná myšlienka v marxistickom učení, ktorú sme konečne dávno poznali, často opakovali, no menej uplatňovali v praxi, že totiž záujmy robotníckej triedy sú v trvalom súlade s objektívnymi zákonitostami vývinu. Ak teda určité teoretické uzávery odporujú skutočnosti, života a praxe — sú oni v konečných dôsledkoch v základe odporujúce záujmom robotníckej triedy — záujmom socializmu. Bojovať za vedeckú pravdu, bojovať za presadenie myšlienok zodpovedajúcich objektívnym zákonitostiam spoločenského vývinu, znamená bojovať za záujmy robotníckej triedy, za socializmus, za politiku komunistickej strany, a to patrí k základným morálnym, spoločenským povinnostiam každého teoretického pracovníka, predovšetkým pracovníka na ideologickom úseku. V revolučnom vývine našej krajiny komunistickej strana riadiaca sa učením marxizmu-leninizmu vo svojich uzneseniach a riešení otázk hospodárskeho, politického a ideologického života dáva príklad tvorivého prístupu k problémom. Celý náš vývin po roku 1945 vyžadoval maximálne tvorivé uplatnenie základných poučiek marxizmu-leninizmu na konkrétne spoločenské problémy.

Významné miesto v ideologickej práci patrí inštitúciám marxizmu-leninizmu, či už na vysokých školách alebo na vedeckých ústavoch. Dnes už pôsobí široký front teoretických pracovníkov na úseku marxizmu-leninizmu, ktorí svojou teoretickou a výchovnou prácou majú pomáhať v ideologickom pretváraní vedomia

našej spoločnosti, tvorivo rozpracúvať marxisticko-leninské učenie, uznesenia strany — rovnako, ako riešiť a zovšeobecňovať skúsenosti praktického života a problémy, ktoré prináša.

Po XX. sjazde KSSS možno zaznamenať nevídaný rast a rozmach teoretickej práce v oblasti marxizmu-leninizmu. Snaha o nový tvorivý prístup k otázkam je základnou črtou prác, s ktorými sa stretávame v tomto období.

Zásluhou ideovo-politickej práce KSČ sa u nás rázne zahradila cesta revizionistickým pokusom po XX. sjazde KSSS. Je však potrebné položiť si otázku, nakoľko sú teoretické práce späté s problémami našej súčasnosti a najmä nakoľko jej pomáhajú, nielen tematicky, ale fakticky svojím dosahom. Nemožno tu robiť paušálne uzávery a hodnotenia. Potrebné je však vidieť, že ešte v mnohom teoretické zovšeobecnenie otázok socialistickej výstavby, spätosť s ideologickými a politickými otázkami súčasného spoločenského vývinu, účinný boj proti prežitkom vo vedomí, za víťazstvo vedeckého svetonázoru, filozofické zovšeobecňovanie súčasnej prírodovedy — to všetko ostáva zatiaľ ako trvalá úloha, z ktorej sa splnila ešte len malá časť. Aj pre pracovníkov spoločenských vied u nás platia v základe úlohy, ktoré ÚV KSSS vytýčil pre katedry spoločenských vied. V referáte s. Suslova na Všesväzovom zhromaždení vedúcich katedier spoločenských vied sa zdôraznilo, že program KSSS a uzávery XXII. sjazdu určujú hlavné smery vedeckých výskumov v oblasti spoločenských vied.

Znamená to štúdium a teoretické zovšeobecnenie praxe komunistickej výstavby, štúdium základných zákonitostí ekonomického, politického a kultúrneho rozvoja socializmu a jeho prerastanie do komunizmu, rozpracovanie otázok komunistickej výchovy, neustále potieranie buržoáznej ideológie, reformistickej teórie v praxi, revizionizmu a dogmatizmu.

Dnes aj v našej spoločnosti sa dosiahol stupeň, keď sa už vnútorne pretvorili prakticky všetky ustanovizne výchovného charakteru a dosahu tak, že základom ich práce je učenie marxizmu-leninizmu. Nadstavba našej spoločnosti ako celok má socialistickej charakter. Teraz je potrebné, aby sa uskutočnil podstatný vzostup v ideovo-výchovnej práci pri pretváraní spoločenského vedomia našej spoločnosti v duchu socializmu, v duchu marxizmu-leninizmu, zodpovedajúco našej socialistickej základni. Problém spočíva v zacielení práce, v charaktere úloh, ktoré sa vytyčujú a riešia na jednotlivých úsekoch ideologických ustanovizní.

Ani na jednom úseku a predovšetkým na úseku výchovnom a spoločensko-vednom nemôže byť práca samoúčelná. Je potrebné ju chápať v úzkej súvislosti s praktickými úlohami spoločenského vývinu, s potrebami socialistickej a komunistickej výstavby. Dnes disponujeme obrovskými možnosťami ideologického vplyvu. Škola, tlač, rozhlas, televízia, film, literatúra, divadlo, kultúrne ustanovizne — všetko to je k dispozícii pre nevídané ideové pôsobenie.

Zďaleka však nie je tu dostatočná koordinovanosť pri zabezpečovaní výchovy socialistickeho človeka. Formálnosť chápania výchovných úloh a problémov výchovy, povrchnosť, plytkosť a najmä odtrhnutosť od života a skutočných problémov často spôsobuje, že nie je úmerná účinnosť a dosah vplyvu ideovo-výchovných zložiek možnostiam, ktoré dnes máme.

Obdobie kultu osobnosti škodlivo pôsobilo nielen na charakter a chápanie

teoretickej práce na úseku marxizmu-leninizmu, ale žiaľ, prispelo aj k vytvoreniu skreslenej a nesprávnej predstavy o filozofii, svetonázorovej úlohe marxizmu u pracovníkov špeciálnych spoločenských a prírodných vied. Stále ešte doznievajú nesprávne názory, že úloha ideového pôsobenia má byť vyhradená výlučne zložkám, ktoré pôsobia na tomto úseku. *Skutočnosť je taká, že k pretváraniu spoločenského vedomia v duchu socializmu je nevyhnutne potrebná aktívna účasť celej sústavy spoločenskovedných a prírodovedných disciplín.* Ide tu vlastne o celý komplex zložiek nadstavbového charakteru, zložiek, ktoré majú výchovné poslanie. Zatiaľ sa ešte stretávame s nedoceňovaním svetonázorového dosahu prírodných vied, ako aj umenovedných a iných disciplín — tak samotnými pracovníkmi v týchto odboroch, ako aj pracovníkmi v oblasti marxizmu-leninizmu — pracovníkmi v oblasti filozofie.

Socialistická spoločnosť od svojho vzniku predpokladá v minulosti nebývalý a stále sa zvyšujúci podiel uvedomenia — subjektívneho faktoru. Tak aj otázky budovania rozvinutej socialistickej spoločnosti u nás sú nerozlučne spojené s problémami ďalšieho zvýšenia ideovo-politickej úrovne celej našej spoločnosti. Vo vývine socializmu už od jeho vzniku zaujímali ideologické otázky, resp. ideovo-politické uvedomenie revolučných tried osobitné miesto. Ani jedna z predchádzajúcich spoločenských formácií nevyžadovala pre svoj vznik a ďalší vývin taký stupeň politického uvedomenia, ako je to v socialistickej spoločnosti. Zákonite to vyplýva z kvalitatívnej odlišnosti tohto zriadenia od všetkých predchádzajúcich spoločenských formácií.

Napredovanie a ďalší vývin socialistickej spoločnosti u nás sú nerozlučne späté s rastom významu a úlohy subjektívneho činiteľa. Na ceste vývinu socialistickej spoločnosti nastáva situácia, keď nemožno úspešne riešiť úlohy ďalšieho napredovania bez zmien v spoločenskom vedomí. Bolo by veľmi nesprávne čo len na chvíľu podlahnúť predstávam o tom, že nové spoločenské podmienky, socialistickej ekonomika, automaticky ovplyvnia a pretvoria myslenie príslušníkov socialistickej spoločnosti. V referáte „XXII. sjazd KSSS a úlohy ideologickej práce“ s. Iljičov zdôraznil, že výchova nového človeka neprebíha živelné, automaticky, jedine pod vplyvom objektívnych faktorov, ktoré — hoci ako sú vážne — samy osebe ešte nezabezpečujú formovanie nového človeka, bez aktívnej účasti subjektívneho faktoru, bez úpornej, cieľavedomej ideologicko-výchovnej práce strany a celej sovietskej spoločnosti.

Nové socialistické vedomie, nový socialistický človek nevzniká teda automaticky, ale v procese cieľavedomej, aktívnej ideologicko-výchovnej práce. Vo vývine socialistickej spoločnosti sa dialekticky na seba viažu a navzájom podmieňujú a dopĺňajú objektívne a subjektívne stránky. Bez aktívnej účasti subjektívneho činiteľa nie je tento proces možný. *Tak ako sa uvedomele riadi budovanie ekonomiky socialistickej spoločnosti v zmysle pôsobenia objektívnych zákonitostí, tak aj v ideologickej práci je nevyhnutné aktívne pôsobenie na vedomie v smere, ktorým ovplyvňuje vedomie nová sociálna skutočnosť.* Budovanie rozvinutej socialistickej spoločnosti sa nesie v znamení narastania významu subjektívneho činiteľa. Pracujúci sa pod vedením komunistickej strany v čoraz väčšej miere stávajú uvedomelými tvorcami dejín. Protirečenie medzi socialistickým bytím príslušníkov

našej spoločnosti a prežitkami kapitalizmu vo vedomí časti pracujúcich sa stáva stále väčšou prekážkou v rozvíjaní ich tvorivej iniciatívy, v narastaní ich aktívnej účasti v riadení verejného a politického života. Toto protirečenie sa vyrieši iba sústavnou aktívnou ideovo-politickou a výchovnou prácou. Základnou úlohou ideologickej práce u nás je teda výchova všetkých pracujúcich v duchu socializmu, v duchu marxizmu-leninizmu.

V priebehu trvania ľudovodemokratického zriadenia v spojitosti s prevratnými zmenami v ekonomickej a politickej oblasti uskutočnili sa hlboké premeny aj vo vedomí našej spoločnosti. Riešenie veľkých revolučných premien od oslobodenia by nebolo možné bez neustále rastúcej politickej a ideologickej úrovne najširších mäs.

Tento vývin však prechádza určitými stupňami. Ak bolo možno riešiť úlohy vo februári 1948 za takeého stavu, v ktorom ľudové masy chápali politiku komunistickej strany v jej boji proti buržoázii, že chápali a z vlastnej skúsenosti poznali protiludový charakter politiky buržoázie, tak s takýmto stupňom ideovopolitickej úrovne nebolo by možno riešiť dnes úlohy budovania rozvinutej socialistickej spoločnosti. Je preto potrebné vidieť a rozlišovať stupne a fázy vývinu a zmien, ktorými nevyhnutne prechádza vedomie pracujúcich v procese vývinu a budovania socialistickej spoločnosti. Tieto zmeny sú na jednej strane podmienené stupňom uskutočnených premien v ekonomickom a politickom živote, na druhej strane sú nevyhnutným predpokladom ďalšieho vývinu a napredovania v oblasti ekonomickej a politickej. Je preto nevyhnutný konkrétny prístup a rozbor charakteru vedomia na jednotlivých stupňoch vývinu spoločnosti. Iba na takom základe možno vytyčovať konkrétne úlohy a ciele ideologickej práce. Cesta od živelnej triednej psychológie až po stupeň, keď všetci pracujúci si osvoja revolučné marxisticko-leninské učenie a budú sa ním riadiť v praxi — to je hlboký revolučný prelom historického významu. Jeho dosiahnutie — to je zložitý, dlhotrvajúci proces. Pred pracovníkmi na ideologickom fronte stojí dnes ako hlavná úloha dosiahnuť pretvorenie vedomia príslušníkov celej našej spoločnosti v duchu socializmu, na základe učenia marxizmu-leninizmu, v súlade so zmenami, ktoré sa uskutočnili v ekonomickej a politickej oblasti, v záujme ďalšieho napredovania po ceste socializmu a komunizmu.

SPOLOČENSKÉ VEDY MUSIA AJ NAĎALEJ ROZHODNE BOJOVAŤ PROTI BURŽOÁZNEJ IDEOLÓGII, PROTI TEÓRII A PRAXI PRAVICOVÝCH SOCIALISTOV, PROTI REVIZIONIZMU A DOGMATIZMU A BRÁNIŤ PRITOM ČISTOTU ZÁSAD MARXIZMU-LENINIZMU.

PROGRAM KSSS